

Courts

K34/12

10-10 Court procedure of the Northern Sotho.

1. Kxoro ya xo tlwa melato ke ya Letona, le ya kxoši. Ya kxoši ke yonakxoro ya xo fetša melato. Kxoro ya lapa e rera tša ka xaefela. Tša ka xae le xe e le diphapano tša lapa di rerwa ke monye a lapa le benye ba lona. Xe ba rera ba lapa le ba moloko. Xe mošimane a dumile ngwanenya na wa mongwe, o botša bopapaxe. Papaxe arera le mmaxe xore na xa o ditlwe tše di bolelang ke ngwana, mmaxe o botša bopapaxe, yare xe mokxalabye a kwana le taba ya morwa wa xaxwe, are re tla mmiletša borakxadiaxe, bomalomeaxe, kxaitšedi tša xaxwe, le bomolo axe ba basetsana. Mme yare xela ba tlile papaxe lesoxana are xa ke na se ke le bileditšeng, ke thswenywa ke mošimane, ore ke bone morwedi wa nketeketiana, o re ya xona le yo nkxopelela xeso sa metse. Ba thšela ka tšona, papaxe lesoxana a thšela mmaxe, mmaxe a thšela rakxadi a tšona rakxadi a bona a thšela malomeš tšona.
2. Dikxoro tša matona tša xo tlwa melato ke tša bo Moabelo a thaba, Selolo letebele, Seopa sa Bopeu, kxomo a mmankhumise. Manamela a Sebody, le Mapitipiti a Rantlapela a Bôkône. Kxoro ye kxôlô ke ya xa Matlala. Xe ngwanenyana a sentšwe ke lesoxana, o le fišwa pudi tše di seelaxo ya bo šupa ke kxomo. Bare ke monwana yo a mmiditšexo ka ona xe a mo lâlâ. Lesoxana xe le xanetša lere a se ke mo lâlâ, ba bitša monnyana a mmotša dikhutlô tše bathlakanexo xona. Banna ba kxoro ya ~~Letona~~ Letona ba tla nama xx bare e ya ka xae Mma, ba šala ba mo swere botse. Xe monna a xaxe a lefa a nna are raa : are ke mo šuba ka di atla, bare ebong morwa mokete, nna fase o tla senya molato. Le xe a ka ikxanetša byang le byang, xe monnyana are ke yena, ba kxotšwe, le x yena xe a mmoditše dikhutlo o tla nama are huruthlô; a hwela maupoupong! Ka moraxo o tla nama a kobotiša mahlo are eng ke nna, bare o ya molefa, yae ba lahang! hang!
3. Mošimane a šetše anyaka xo mo tsenthša monwana ka leihlong. O kutamišwa mo lefsikeng a lebana le letšatši la mo fiša phaŋla ye. a tla a tseba batho, a lathla xo šomiša lepeka.

Xe motho a bolaile kxomo ya motho ka selepe, o lefišwa kxomo tše px pedi. Fa xongwe a ka e bolaya e mo jela mabele, a se bone modiša a e kebetela kebetela mošifanyana, a ôô. Bare moja tsongwane ya bo motho o lefa ka noni yabo. Lexe motho a ka thlaba pudi. Ya motho, monye a yona a tla a tseba letlalo la yona, le hodu leo le tla lefišwa ka pudi tše pedi. Bare moja tsongwane a bo motho o lefa ka noni labo. Ke seema sa rena basotho. Banna ba kxoro kamoka ke bona bareri ba melato. Ba ba dirileng molato ba a itaodiša kxorong ya letona banna ba lefâ, ba theeditše kamoka xe a itaodiša, ka moraxo xwa itaodiša yo mongwe. O mongwe wa banna o tlare sídiwe banna le a di tlwa.

4. O mongwe wa banna o tlare di na le bakxalabye, mongwe a thšela mongwe, mongwe a thšela mongwe, ba thšelama ka tšona. Yo mongwe o tla tsoxa a fetola, mongwe a ~~taxx~~ tsoxa a fetola, bano fetola, Letona le theeditše, mohla a ema yena o tla jo ripa a fetša molato. Xe mongwe a molato a ka hwaralala, ke xona di tla fetelaxo mošate; kxorong ye kxolo, kxorong ye kxolo xo ya melato fela ye mexolo. Melatwana e fetšwa ke kxoro ya Letona. Melato ya xo swana le ya taô, ya polao, ya xo kâtâ, e išwa kxorong ya mošate ye kxôlô. Molato wa taô ke wa xo lâlâna, wa xo kâtâ ke wa xo swara motho ka maatla xe motho amoduma a mo tšea a sa ka ba boledišana. A jo mo tšea ka dimpa a mo penya ka fase, a nama a šoma mesebetsi ya xaxe. Letona xa le na thswanelo ya xo tlwa melato ya batho ba ba lexo ka ntle xa tikoloxo ya xa xwe. Matona a beelane mellwane mo ba boyaxo.
5. Xe Letona leka ro mela kwa kxorong ya mošate xa a ye nabo. O ba roma le mokxomana wa xaxe, ditaba tša feta tša tsenthšwa ke yena. Are ke tlišitše batho šiba, ba xa Mokete le ba xa Mokete, a bayela ka mehlala ya ditaba tša bona; a fata sebešo se sexolô. Ba bitša kxoro. Xe ba bitša kxôrô ya mošate ba ema mo thateng xoba mo lefsikeng la xo okama motse wa mošate. Are liu! liu! liu! xo rialo molaeletši ore ka bošexo kxothe! Kxothe! Kxothe! ~~kxorong~~ kxorong ya mošate banna kamoka.

Mpya di ya inamišwa xore di se xobe, bana ba a homotšwa xore di
 ba se lle, motse kamoka ware folê! fole! fole!

Ba thlwaya ditsebe kamoka ba theeletša mmitší wa kxôrô. Xe ase
 no fetša, ke xona ba ka bolelaxo. Kxoro ye kxolo xe kxobokane
 basenyi ba tla itaodiša ka mo ba itaodišang, banna ba kxoro ba
 thšelana ka tšona, banna xe ba bone nthla ya taba ba tlare
 morwa mokete o sentše ka xore le ka xore. Ba sothlâ ditaba e le
 bona fela, a kxoši e a nexelwa ke mokxomana o mokolo.

6. Mohla kxoši e tla ba a lothša kamoka bare Tlou Morena! Tlou Morena!
 Tlou Morena! Ba rwala setulo se a nnaxo xo sona xe a le fa
 kxôrong xo tla sôna pele ka moraxo yena ka nama, o tla tšwela
 a raxâ matlâlo a dinkwe, a feta are khikhinene. A ba thlaba ka
 mathlo,, ba ntše ba thšelana ka tšona, yena mothla a ema mo o
 jo kxaola molato wa felelaruri. Xe a kâtilê mosadi wa yo mongwe,
 o tla jore mo thswareng! nnywa mmahe! O tla ruta botší!
 Ba mo nganga masoxana, kxoši ya mo šapa ruri. Xe a fithla xae mo
 tla nama a thlatša madi a e hwa, di ka se bolelwe ke motho.
 Mo xongwe a jo mo wetša dikibane fela, a mo fa dingalô. A ba a
 mo f lefiša ka kxomo xore e be mangangathlaxa a banna. Kxomo ya
 mangangathlaxa e jewa ke banna kxorong, ba e bolaela xona. Banna
 ba e jela kxorong.

7. Melato ya polao xa e rerwe ke Letona, e rerwa ke kxoši fela.
 Yo a bolailexo motho le yena o swanetše ke xo bolawa ke masoxana
 a mošate. Melato ya ba leloko la mošate le yona e rerwa fa
 kxorong, xe ba le mo tikoloxong ya Letona, ye rerwa ke Letona.
 Dihlatsi di tlišwa ke monye a molato. Dihlatsi xa di lefiwe ka
 selo, di jo rerela motho ouwe molato fela.
 Batho ba e lexo dihlatši xa ba lefiwe ka selo. Batho ba iša
 diloba a kwa Letoneng, ba iša dilôba tša mabyalwa, ba rwalwa ke
 basadi ka dikxapa, ba eta ba thlaba môkxôši. Le kwa kxosing ba
 a lôba ka byalwa, le xona ba ya mošate ba yo lothša. Ba ba
 lothšang le ba ba lôbang ba rerelwa melato ya bôna. Ba ba sa
 lothšeng xa ba rerelwe; ka xore xa ba tsebye ke kxoši, xa ba tsebexa

ba tseba kxôrô fela xela ba na le melato fela. Mong wa ~~mm~~ molato o bolela le dithlatsi tsa xaxe pele kxôrô e se e thšwe e ~~mm~~ kxobokane. Banna kamoka ke barei ba melato. Letona ke moath-lodi le kxôsi.

8. Xe xo sena dithlatsi molato xa o rerwe. Xa xo yo a ka emelang molato wa motho o mongwe a sa o tsêbê. Mong wa molato a ka se nyake dithlatsi tše dingwe ka ntle xo tše di tsebaxo molato wa xaxe. Melato ye rerwa kxôrông. Banna ba dula fase, bangwe ba kotama momafsihaneng, bangwe ba nna mo dikotêng. Benye ba melato ba a kotama ba ~~mm~~ lebana le letšatši, ke yona ponthšo ya thšôlô ya bona. Ba nnela lekata le banna. Kxôrô ya xo rera melato ke ya banna fela, mosadi xa a rerê melato, xa ana thswanelo ya xo ema kxôrông. ~~mm~~ Mosadi o nale thswanelo ya xo isa molato kxôrông, wa rerwa ke banna. Xo kobya bana le basadi fela kwa kxôrông, le xona ba ka se ye. Mašobofo le ona xa a rere melato. ~~mm~~ Molato o laodiša ke monye wa ona, ka moraxo xwa laodiša o mongwe. Banna ka moka ba ntše ba x theeditše xe ba ipolela. Ka moraxo ba thšelana ka tšona.
9. Xe motho a itaodiša xa xona yo a bolelaxo, banna kamoka ba a hômôla ba re tuu. Xa ba mo tsene xanông xe a bolela, ba molesa a ~~mm~~ kôlokôtša pele, xa ba thibele xe a bolela; le xona xa xona yoa ka thsexang, le xe ekaba molato wa dithlông. Molato o bulelwa kxoro ke monna yo mongwe a fetola, ka moraxo xa fao xo ema yo mongwe le yena a fetola, ba no thšelana ka tšona byalo. Xe ba thšelana ditaba bare le a di tlwa na tšedi bolelwaxo, bare eng ditlwewa ke bo mokete, yola a thšela mongwe, xe ba thšelana ditaba ba bolela yona taba yela ya xo bolelwa ke benye ba molato. Benye ba molato ba ka roxana xe ba tšwile ka kxorong, xe ba ka roxana ka kxorong ba tla be ba nyaditše kxoro, ba ~~mm~~ ka lefišwa ka dipudi le xe e le dinku; ba ba ba lefišwa ka dikxomo molato wa bona. Yo a humanwang a na le molato ke yena yo a lefang.

10. Xe dihlatši e le ba ba tswalanexo naye, ba ka se mo rerele, lexee kaba ba bantši, ba tla emela wa thlātsi ye tee xe e se yo wa leloko la xabo. Ba tlare ba a emelana ka xobane e le dipudi tša sethopa. Dipudi tša sethopa ke xore bana motho o tee, xoba ba leloko le tee. Mosadi a ka se emšlê monna wa xaxe molatong ka xore le xe monna a sentše, o tlare ba thswenya monna waka le monna le yena xe mosadi a na le molato o tlare ba nthswenyetša mosadi. Monna a kxoro a kase kxāle dihlatši, ba a ba lesa ba thlatsila ka mo ba bonexo le ka mo ba tsebaxo. Xa ba tšee ditaba tša mabure-bare. Se ba se bolelaxo k dihlatši ke se base bonexo, ba bangwe ba phekaxanelela maaka xe ele batho ba tee ba leloko. Xe ba ikana, ba ikana ka tladi ya marathangthang, xe ba bolela maaka tladi e tla tla e ba rathamola, ka xore bare yo a rexo ka tladi, o bolela nnete, xa a bolele maaka.
11. Molato xa o rerwe sekxaō., o ya rerwa kamoka wa felela ruri. Ba ba itaodišang ba ~~it~~itaodiša pele, ka moraxo banna ba kxōna ba rera. Xe a bolela maaka bare o thswārā thlakwana. Xo thswara thlakwana ke xo bolela maaka. Xe a thswara thlakwana o tla lefišwa ka pudi le xe elenku. Xantši ntši xa ba nne ba betha mothokwa kxōrōng ya mošate, thupa ya monna ke xo lefš. Xa ba rere molato matšatši a mantši, ba rera molato matšatši a mantši ba rera tšatši le tee fela; le xona xa bare o emela baa ~~th~~thlōdi, moathlōdi ke Letona; moathlōdi yo moxoloke kxoši. Xa ba fatile sebešo ba swanetše xo nthša mangangathlaxa.
- Mangangathlāxa ke pudi, nku, xoba kxomo ye e nthšetšwang hanna xeba be ba ngangile dihthlāxa, ba rera molato Ba ka se ngangele dihthlaxa swele, ba ngamoxa fela ba tla ba se je. Xe ba ngamoxa ~~ngamoxela~~ ba ngamoxela xore ba tleba je dinama. Ke tefō ya bareri ba molato. Xo fata sebešo ke xo iša molato mošate xore o rerwe ke banna. Ke xo ipēxa mošate xore kxoši e tle e ba lamōle.
12. Ba rera molato le sefāle; wa ba wa bonwa nthla ya ōna; wa a lefang a lefa xe ba mo tšwile. Bare molato o tšwa ngwana a kxōrō,

ke xore lexe e le wa leloko la Letona lexe ~~nx~~ e le la kxoší a díra molato, ba swanetše xomo athlôla byalo ka batho kamoka. Baka sere ka xobane ke wa leloko la kxoší xoba la Letona ba morerela.

Banna ba kxôrô ba no rera ba ntše ba bonthša yo mongwe ka fa a dirilexo phôšô ka xôna, Letona le xe ele kxoší, bôna xa ba rere ba theeletša fela.

Letona xe le êmelela fa le jo ripa lare morwa mokete o na le molato ka xore le ka xore; o swanetše xo lefa ka sekete, o tla lemala. Kxoší le yona e jo ripa molato byalo ka Letona, fela yena o ripela ruri; xa xona yo mongwe yo a ka thlwang a fetola, molato o fedile.

Banna kamoka ba tlare fela íše Morena! Íše Morena Tlou! Kxoší ya nama ya tloxa e hwânta e ya ka xaê. Banna ba nama ba ithintha dithôle le bona baya ka maxae a bona.

13. Molato wa bohôdu, le a papatlwa la inamišwa la ba lare têê.

Bare hodu le lefa ka setôpô. Ke seema sa basothô. Se sengwe seema sere hodu ke sa le swarang ke sôômanyi wa hâhô. Ke xore xe o se o bone lehodu, o ka sere ke mokêtê le xe ba mmelaela xore xo swanetše xobane xo utswitše yena. Xe lesoxana le katilê ~~monnx~~ monnyana, le ya inamišwa ka moraxo la lefa. Xe motho a letšê mosadi wa mongwe, a mo homanetša a sa le ka ntlong, o swanetše xo mmolaya ka selepe; ke lehodu.

Xe motho a thswaile puđi ya o mongwe, ke lehodu, o swanetše xo lefa ka tše pedi. Xe motho a letše mosadi wa o mongwe, bare o xatela morwa mokêtê dikôbô ka ka malôkô; ke xore ošala a tšea mosadi wa monna ôô, xela monna a sexo, a sa ile xongwe. Ba tseba molao wa sesotho sa xabo bona ka xo swanthša melato. Ba tlare molato wa nkete-ketiana re o rerile byale le o mongwe molato batla orera byalo; ka xo bane e ya swana.

14. Xe ba se ke ba rerê molato o ba ~~nx~~ sa o tsebexo, ba tla butšiša

mokxalabye yo mongwe a ba botša seba bexo ba se díra kxâlê. Ba tšea mekwâ ye metala ya xo rera melato. Xa ba hutoloxê setaleng sa bora kxôlô a renâ. Banna xe ba rerile Molato ba ka no mo tšwa kamoka, ba bangwe ba ka no mo emela ba mo emelela sexaê,

ka xobane ba a mo tseba, le xe xo ka ba byalo o swanetše xo lefa xe kxôrô e mo tšwile le kxoši e mo athlotše. Xe a xana xo lefa, o ya thopelwa tše a naxo le tšona, fela e se bang kamoka, kxoši e tla roma xo nyaka dikxomô xoba xo ikxethišetša dikxomo i ka šakeng la xaxwe. Masoxana a mošate ba jo tsena ka ~~šakeng~~ šakeng la xaxe ba kxetha dikxomo tše badi rataxo, xe a xwaba, xoba a rata xo lwa, o tla ꞑ humana ba ba ekxalexilexo ntwá. Mošimane o tla mo thlatlabexa ka patla, xe a na le swélê ba mo thika ba mo re swe. Xa xona kwa atla ipexa xona o tla jewa ke tlabé.

15. Xa ba emiše matsoxo xo bonthša xore o emetšwe ke ba ba kae. Xe molato o mo o tšwa o no mo tšwa, xe ba mo rerela ba no mo rerela. Xo athlôla Letona xoba kxoši, ke yena yo a rexo mokete mokete o sentše ka xore le ka xore o swanetše ke xore ꞑ alefe ka sekete. Banna bona ba jo rera fela xa ba athlole molato, xo athlôla Letona le kxoši fela. Kxôrô ye ya botšwa xore o swanetše xo lefa ka sekete, xa a bolele sephiring xoba a roma motseta xore a botše kxorô. Kxoši xe e ka beela batho ba melato xore ba lefe ka se sexolo le xe ele sesenyane, xa xona monna yo mongwe yo a ka rexo, aowa mouwe Morena o ya senya, ba tla bare bare. Xe sa xo lefa se ka bonwa kxaufsi, le xona xa xo molato, ꞑ ke se kxoro e se ~~nyakaxo~~ nyakaxo. Kxoro xa e rate xo seka xela e lefišitše motho. Xe e seka mong wa molato o tla tlwešwa bohloko.

16. Molato o yaxo mošate ke o moxolo wa ~~nyakaxo~~ nyakaxo polatš le wa xo kâtâ basadi. Melato e mengwe e fela kxorong ya Letona e mennyane. Xe molato o ša lela o ya pele kxorong ke xe fa xongwe ~~nyakaxo~~ monye wa molato e xwaba a rata xo lwa, fa xongwe a na le mangangâ.

Letona le ka se xanetše motho xo tša molato wa xaxe xe o ꞑax ya pele, mo xongwe ba iša molato mošate xe monye wa molato a belaela xore ba rerile ka thsobotsi. Kxoši ke yena yo a beelang kxoro lebaka la xo kxobokana. Kxôrô ye e fetang kxôrô tše dingwe kamoka ke kxôrô ya kxoši. ~~Kxoši~~ Kxoši ke yena moahlodi o moxolo, e bile ke ꞑena molefêtsi.

Molato xe o paletše kxôrô ya Letona, o ya kxorong ya mošate. Xe lesoxana le katile monnyana, le íswa kxorong ye kxolo ya mošate, la o lefa xona laba la inamišwa ke kxoši. Melato ye yaxo kxôrông ye kxolo ke ya poláo, xo kâtá, le wa xo xatela monna o mongwe dikobô ka ~~maikôši~~ malôkô. Ke xe monna o mongwe a tsere mosadi wa yo mongwe ka xo mo utswa.

17. Benye ba molato ke ~~x~~ bona ba ba yaxo mošate xo ísa molatowa ~~xxx~~ boná. Banna ba kxôrô ya letona xa ba ye kxorong ya mošate. Banna ba kxôrô ya mošate ~~x~~ ba xona. Kxôrông ~~xxxx~~ ya mošate xo ya dihlatši tša molato fela le benye ba molato. Kwa kxôrông ye kxôlô xo itaodiša ba melato banna ba ntše ba homotše ba kxôrô ya mošate, ka moraxo ba fetola, ba thšelana ka tšona, ba bonthšana nthla ya taba, kxoši e ntše e rile swâná e homotše; e theeleditše banna se ba se ~~x~~ bolelaxo fela, yena mothla a ema fa o jo ripa molato wa felelaruri. Kxoši e ya tla fa kxorong xe xona le molato. Kxoši xa e rere molato, molato o rerwa ke banna fela, kxoši yena ke moahlodí o tla athlôla molato. Ke ona mošomo wa kxoši. Kxosi xe e se xona molato o ka se rerwe, ka xobane moathlodí o tlabe a sexona. Kxoši xa a bolele le banna ba kxôrô, o tla theeletša fela le xe dihlatši di bolela. Xo emelela xa xaxwe. Ke xo fa yo mongwe molato a a rerele mongwe.
18. Kxoši yena o bolela fela are morwa mokete o sentše ka xore la ka xore, o swanetše xo lefa ka sekete nnywammahe, o tla lemala, a ruta botši, ke xore a ruta ba bantši xo dira Phôsô ye a dirilexo. Ba eta pele ba kxoro ke ba kxomana ba mošate. Le xe kxoši ye athlotše molato kxorô e tla phatlâlâla. Bakxomana ke bona ba ~~ti~~ ba lokišang ditaba, ba ba romiwaxo ke batseta ba mošate, bona ~~mm~~ mošomo wa bona ba rongwa ke kxoši. Xa ba lefiwe ka selo, ba bexelwa mabya lwa, le dinama tša mangângathlaxa ke bona bají ba tšona. Xe motho a sa rate xo dira se se boletšwexo ke kxôrô, kxoši e roma masoxana ba o mo thopela dikxomo, ba kxetha kxomo tše di botse ka šakeng tše ba diratang, ba di ísa mošate, xe a xwaba masoxana a mošate a tla mo nathôla ka dipatla; a thloka kwa ipexang xona. Xe motho a ~~xixixi~~ athloletšwe thupa o inamišwa ke kxoši,

K34/12

Ser 300

18 cont. masoxana ba mo swara, Xe a bolaile motho le yena o tla bolawa ke
masoxana a mošate.

END. S. 300.